

รูปแบบการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดตามข้อกำหนดโครงการในงาน จ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ Management Model of Cleaning Services Personnel according to the Terms of Reference (TOR) for Government Healthcare Facility Cleaning Contracts

รับบทความ	12/02/2567
แก้ไขบทความ	12/06/2567
ยอมรับบทความ	24/06/2567

ทศัญญาภรณ์ เกื้อชู
ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Thatsayaphon Kauechu
Department of Architecture, Faculty of Architecture, Chulalongkorn University
thatsayaporn8947@gmail.com

บทคัดย่อ

ปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่มาตรฐานงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาล คือจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน โดยจะต้องระบุในข้อกำหนดโครงการ (TOR) เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกันทั้งผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหลักการและวิเคราะห์รูปแบบวิธีการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดในอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ โดยศึกษาจากข้อกำหนดโครงการ (TOR) 13 โครงการ และสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องจำนวน 18 คน

จากการศึกษาพบว่า พื้นที่อาคาร (ตารางเมตร) เป็นปัจจัยหลักสำคัญในการกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน และพบว่า มี 3 รูปแบบ 1) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดมาก โดยระบุตำแหน่ง จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ค่าจ้าง ชื่อพื้นที่ ขนาดพื้นที่รับผิดชอบ วัน เวลาปฏิบัติงานชัดเจนโดยแบ่งเป็นเช้า บ่าย ดึก จำนวนและคุณสมบัติวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดชัดเจน มี 5 โครงการ 2) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดปานกลางโดยระบุจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อาคารรับผิดชอบ แต่ไม่ระบุชื่อพื้นที่ วันปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ จัดหาให้เพียงพอต่อการใช้งานโดยไม่ระบุจำนวนและคุณสมบัติ มี 3 โครงการ และ 3) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดน้อย โดยระบุเฉพาะจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พื้นที่อาคารภาพรวม สำหรับปัจจัยอื่นกำหนดให้ผู้รับจ้างวางแผนการบริหารจัดการเอง มีจำนวน 5 โครงการ เนื่องจากข้อกำหนดโครงการกรณีศึกษายังขาดรายละเอียดปัจจัยที่สำคัญอยู่มาก ทำให้ส่งผลต่อการจัดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำให้ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจน จึงควรมีการกำหนดปัจจัยดังกล่าวให้ครบถ้วนเพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์กรณีศึกษาทั้ง 13 แห่งยังชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญประกอบด้วย พื้นที่อาคาร พื้นที่ทั้งหมด (ตารางเมตร) พื้นที่ปฏิบัติงาน จำนวนผู้ปฏิบัติงาน และพื้นที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งเป็นข้อกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ที่สอดคล้องกับงานวิจัยของปีเตอร์ส และคณะ (Peters et al., 2018) อย่างไรก็ตาม ข้อกำหนดโครงการดังกล่าวนี้ว่า ยังขาดข้อมูลเชิงลึกบางส่วน โดยเฉพาะข้อมูลปัจจัยสำคัญที่มีความอ่อนไหวแต่มีความสำคัญต่อประสิทธิภาพของโครงการ จึงทำให้ส่งผลต่อความแตกต่างกันของมาตรฐานในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: งานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดโรงพยาบาล ข้อกำหนดโครงการ บุคลากร การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

Abstract

Important factors leading to the standardization of cleaning service contracts in hospital buildings include the number of personnel. This must be specified in the Terms of Reference (TOR) to ensure mutual understanding between the contracting parties. Therefore, this research aims to study the principles and analyze the methods for organizing cleaning personnel in government hospital buildings. The study involves examining the TORs of 13 projects and interviewing 18 relevant stakeholders.

Based on the study, it was found that the building area (in square meters) is a key factor in determining the number of cleaning personnel. It can be identified into three patterns which are firstly, the detailed project specifications, specifying positions, the number of cleaning personnel, wages, area names, responsible area sizes, clear working days and times (divided into morning, afternoon, and night shifts), as well as the quantity and specifications of various materials and equipment. Work standards according to clearly defined plans were outlined. There were five projects following this pattern. Secondly, the moderate-level project specifications, detailing the number of cleaning personnel and the responsible buildings, but not specifying area names, working days, or work standards. Materials and equipment were provided sufficiently for use without specifying quantities and specifications. There were three projects that followed this pattern. Lastly, the minimal-level project specifications, specifying only the number of cleaning personnel and the overall building area. Other factors were left for the contractor to manage independently. There were five projects following this pattern. Due to the lack of detail in the case study project specifications, especially regarding significant factors, it resulted in unclear staffing patterns. Therefore, it is necessary to comprehensively define these factors to establish a consistent standard.

The research findings indicate that among the 13 case studies conducted in state-run hospitals, key factors include the total building area (in square meters), workspace area, number of personnel, and area of responsibility. These factors are essential for determining the staffing requirements, aligning with the research of Peters et al. (2018). However, the project specifications lack comprehensive data, particularly on crucial factors, which is vulnerable but essential for proposing efficient projects. Consequently, this variance affects the standards of operational practices.

Keywords: *contracted cleaning services for hospitals, Terms of Reference, personnel comparative analysis*

บทนำ

โรงพยาบาลเป็นหน่วยบริการสุขภาพและเป็นสถานที่สาธารณะ มีหน้าที่ให้บริการส่งเสริมสุขภาพป้องกันโรค รักษาพยาบาล และฟื้นฟูสุขภาพของประชาชน ทั้งในสภาวะที่มีสุขภาพปกติ เสี่ยง และป่วย ภายใต้เป้าหมายการมีสุขภาพที่ดี มีความปลอดภัย สิ่งที่น่าไปสู่เป้าหมายอีกประการหนึ่งคือ งานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดนับว่า มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุน ส่งเสริมและช่วยยกระดับคุณภาพของโรงพยาบาล (ศรีสุตา โพธิ์สว่าง, 2556) ซึ่งในปัจจุบันเป็นทางเลือกที่ได้รับการยอมรับจากหลากหลายองค์กรให้เข้ามาบริหารจัดการ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน การกำหนดรายละเอียดในข้อกำหนดโครงการ (TOR) ขอบข่ายการปฏิบัติงาน โดยผู้รับจ้างจะต้องกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านแรงงานแบบ Labor intensive ซึ่งเป็นธุรกิจที่ต้องใช้แรงงานเป็นหลักในการดำเนินกิจการธุรกิจ (Sustainable Development Goal Move, 2565) เพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการ ดังนั้นจึงมีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบข้อกำหนดโครงการ (TOR) ด้านบุคลากรในงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ เพื่อศึกษาวิธีการในการกำหนดบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยสำคัญที่จะนำไปสู่มาตรฐานงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน โดยจะต้องระบุในข้อกำหนดโครงการ (TOR) เพื่อสร้างความเข้าใจตรงกัน ทั้งผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง แต่ปัจจุบันยังไม่มีข้อกำหนดที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน เพื่อให้การจ้างเหมาบริการทำความสะอาดมีประสิทธิภาพสูงสุด และตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้ว่าจ้าง (กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและพัฒนาระบบงาน กองการเจ้าหน้าที่ กรมการปกครอง, 2560)

การศึกษานี้จะนำมาซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดโครงการ (TOR) ในด้านบุคลากรให้สอดคล้องกับพื้นที่ปฏิบัติงาน ในงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการด้านการกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาหลักการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ
2. เพื่อวิเคราะห์รูปแบบวิธีการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดในอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ โดยศึกษาจากเอกสารข้อกำหนดโครงการ

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาเฉพาะโครงการอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ ที่มีการจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารที่ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ ซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

- ศึกษาเฉพาะงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทอาคารโรงพยาบาลภาครัฐ ที่มีระยะเวลาสัญญาจ้างไม่เกิน 12 เดือน ในช่วงปีงบประมาณ พ.ศ. 2566–2567
- ศึกษาแบบวิธีการจัดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน วันในการปฏิบัติงาน และพื้นที่งานที่ได้รับมอบ (ตารางเมตร)

ขอบเขตด้านเวลา : เก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2566 ถึงเดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2567

ขอบเขตด้านพื้นที่ : ศึกษาเฉพาะอาคารโรงพยาบาลภาครัฐ จำนวน 13 กรณีศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารทรัพยากรกายภาพ

ทรัพยากรกายภาพ หมายความว่า ทรัพยากรที่ครอบคลุมทั้งอาคาร พื้นที่ภายในอาคารระบบประกอบอาคาร บริเวณหรือที่ดินโดยรอบสวนและสนาม ครุภัณฑ์และอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งจัดเป็นทรัพยากรที่สำคัญและมีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงานภายในองค์กร การบริหารทรัพยากรกายภาพจึงเป็นกระบวนการบริหารจัดการ กำกับ ควบคุมการใช้ ดูแลบำรุงรักษา และซ่อมแซมอาคารและระบบประกอบอาคาร ให้มีความพร้อมและตอบสนองการใช้งาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้ใช้และเจ้าของอาคาร โดยกำหนดให้กิจกรรมและเป้าหมายขององค์กรเป็นศูนย์กลาง และอาคารเป็นเครื่องมือสนับสนุนองค์กรในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล (บัณฑิต จุลาสัย และเสรีชัย โชติพานิช, 2547)

งานบริหารทรัพยากรกายภาพ (Facility management) ประกอบด้วยการบริหารอาคารการจัดการอาคาร การดูแลรักษาอาคาร และการบริการอาคาร เป็นกิจกรรมที่ต้องมีการดำเนินการและผู้รับผิดชอบ ควบคู่กับอาคารและการใช้อาคาร เมื่ออาคารมีผู้ใช้อาคารจำนวนมากอยู่รวมกันการจัดการทรัพยากรทางกายภาพอาคาร (เสรีชัย โชติพานิช, 2541) กล่าวถึงการบริหารจัดการทรัพยากรกายภาพ (facility management) คือการบริหารจัดการสถานที่และงานบริการ (Keeling & Kallaus, 1996) ทั้งนี้ อาคารสำนักงานเป็นการจัดองค์การภายในอาคารสำนักงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จัดแบ่งหน้าที่โดยใช้บุคลากร อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่ดี

งานบริการอาคาร

แนวคิดงานบริการอาคาร (Facility services) ตามกรอบการบริหารทรัพยากรกายภาพ Facility management ได้ให้ความหมายของงานบริการอาคารว่า เป็นงานบริการธุรการทั่วไปในองค์กร และกำหนดให้มีการแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท (Cotts et al., 2009) ได้แก่

- งานบริการแบบดั้งเดิม (Traditional services) อาทิ เช่น งานรักษาความปลอดภัย งานบริการเครื่องถ่ายเอกสาร เป็นต้น
 - งานบริการแบบพิเศษ (Emerging services) อาทิ เช่น งานบริการรับเลี้ยงเด็ก งานบริการจัด/จองรถยนต์บริษัท เป็นต้น
- ซึ่งสรุปได้ว่า งานบริการอาคาร (facility services) หมายความว่า งานบริการแบบดั้งเดิม อันได้แก่ งานดูแลรักษาความสะอาด งานรักษาความปลอดภัย งานดูแลสวนและภูมิทัศน์ และงานวิศวกรรมประกอบอาคารสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงานรักษาความสะอาด
- วิธีการปฏิบัติที่เหมาะสม ขั้นตอนการทำงาน ตารางการทำงาน การจัดกำลังคนต่อพื้นที่
 - อุปกรณ์และเครื่องมือปฏิบัติงาน
 - การติดตามการปฏิบัติงาน
 - สถานที่จัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือและที่พักผู้ปฏิบัติงาน

อาคารและระบบประกอบอาคารเป็นส่วนประกอบสำคัญของทุกองค์กร เพื่อให้อาคารสามารถให้บริการได้ปกติและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมแก่การใช้งาน อาคารมีความสวยงามทั้งภายในและภายนอก ระบบประกอบอาคารไม่ติดขัดพร้อมใช้งาน มีสุขอนามัยที่ดีและตอบสนองความต้องการสำหรับการใช้อาคารในทุกวัน งานเหล่านี้เรียกว่า งานบริการอาคารและสถานที่ เป็นความรับผิดชอบของผู้บริหารทรัพยากรกายภาพ ที่จะต้องจัดการให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ (เสรีชัย โชติพานิช, 2553)

ธงชัย ทองมา (2565) กล่าวว่า ด้านงานบริการอาคาร เนื่องจากอาคารสถานที่ทุกอาคารต้องจัดให้มีการบริการอาคาร เพื่อให้อาคารอยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งาน มีความปลอดภัย มีสุขอนามัยที่เหมาะสมต่อการใช้งาน ทั้งนี้ ผู้ใช้งานอาคารคาดหวังจะได้รับความสะดวก ความสบาย สามารถประกอบกิจกรรม หรือทำงานได้

การจัดซื้อจัดจ้าง

การจัดซื้อจัดจ้างพัสดุสามารถกระทำได้ 3 วิธี ได้แก่ วิธีประกาศเชิญชวนทั่วไป วิธีคัดเลือก วิธีเฉพาะเจาะจง

วิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (E-market) คือ การซื้อ หรือจ้างที่มีรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุที่ไม่ซับซ้อน หรือเป็นสินค้าหรืองานบริการที่มีมาตรฐาน และได้กำหนดไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) โดยให้ดำเนินการในระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic market: E-market) ตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด ซึ่งสามารถกระทำได้ 2 ลักษณะ ดังนี้

- การเสนอราคาโดยใบเสนอราคา คือ การซื้อ หรือจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท
- การเสนอราคาโดยการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ คือ การซื้อ หรือจ้างครั้งหนึ่ง ซึ่งมีวงเงินเกิน 5,000,000 บาท

วิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (E-bidding) คือ การซื้อ หรือจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท และเป็นสินค้าหรืองานบริการที่ไม่ได้กำหนดรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุไว้ในระบบข้อมูลสินค้า (e-catalog) โดยให้ดำเนินการในระบบประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic bidding: E-bidding) ตามวิธีการที่กรมบัญชีกลางกำหนด

วิธีสอบราคา คือ การซื้อ หรือจ้างครั้งหนึ่งซึ่งมีวงเงินเกิน 500,000 บาท แต่ไม่เกิน 5,000,000 บาท ให้กระทำได้ในกรณีที่หน่วยงานของรัฐนั้นตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มีข้อจำกัดในการใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้ไม่สามารถดำเนินการผ่านระบบตลาดอิเล็กทรอนิกส์ หรือระบบประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ได้ ทั้งนี้ ให้เจ้าหน้าที่ระบุเหตุผลความจำเป็นที่ไม่อาจดำเนินการซื้อ หรือจ้างด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ไว้ในรายงานขอซื้อ หรือขอจ้างตามข้อ 22 ด้วย (ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, 2560, ข้อ 29, 30, 31, 32)

มาตรฐานวิธีการทำความสะอาดสถานพยาบาล (Standard Operating Procedures (SOPs) for WASH in Health Care Facilities (HCFs)

Cleaning HCFs – WASH and other facilities, etc.

ผู้ปฏิบัติงาน 1 คนสามารถทำความสะอาดพื้นที่ขนาด 250 ตารางเมตรต่อผลัดงานได้ บุคลากรผู้ปฏิบัติงานควรมีรถตลอด 24 ชั่วโมงตามความจำเป็น เกี่ยวกับการหมุนเวียนของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ที่สำคัญ เช่น ห้องผ่าตัด (OT) ห้องปฏิบัติการ หน่วยรักษาพยาบาลหนัก (ICU)

ความรับผิดชอบและการรับผิดชอบ ควรแต่งตั้งผู้ควบคุมการทำความสะอาดภายในเพื่อรายงานโดยตรงกับผู้ควบคุมสถานที่ หรือผู้ควบคุมการพยาบาล ในกรณีที่จำนวนเจ้าหน้าที่ทำความสะอาดเกิน 30 คน ควรแต่งตั้งผู้ดูแลการทำความสะอาดเพิ่มเติมสำหรับทุก 15 คน เจ้าหน้าที่ทำความสะอาด ความรับผิดชอบในการดูแลทำความสะอาดควรถูกมอบหมายผ่านผู้ควบคุมภายในไปยังผู้ควบคุมของผู้รับเหมาเพื่อรักษาการควบคุมแบบเดียวกันและทำให้มีการดูแลและการรับผิดชอบที่ดีขึ้น

ทักษะและความรู้ความสามารถ เจ้าหน้าที่ทำความสะอาดที่ได้รับมอบหมายให้ทำงานในสถานพยาบาลต้องเข้าใจถึงความสำคัญของการรักษาความสะอาดของโรงพยาบาลและสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ โรงพยาบาล และความต้องการที่เป็นพิเศษสำหรับสถานที่เช่นนี้

การจัดส่งที่เหมาะสม การจัดส่งทีมงานทำความสะอาดในรอบงานต้องวางแผนและดำเนินการอย่างถูกต้องเพื่อให้การรักษาความสะอาดสามารถทำได้ตลอดเวลา พื้นที่ที่ไม่มี หรือมีการจับคู่กับผู้ป่วยและผู้เยี่ยมชมที่น้อยมาก เช่น สำนักงานและคลังสินค้าสามารถทำความสะอาดหนึ่งครั้งต่อวันและจัดกลุ่มไปกับพื้นที่อื่นที่คล้ายคลึงกัน ในขณะที่พื้นที่ที่สำคัญจะต้องถูกทำความสะอาดบ่อยขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณิชา วิริยานนท์ (2557) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดชุดปฏิบัติงาน ได้แก่ เวลาและพื้นที่ปฏิบัติงาน การจัดสรรพื้นที่ปฏิบัติงานต่อคนพบว่าสามารถกำหนดได้จากโซนพื้นที่ จำนวนตำแหน่งจุดปฏิบัติงาน และหน้าที่เฉพาะ ส่วนการจัดกำลังคนเข้ามาปฏิบัติงานพบว่า มี 2 รูปแบบ ได้แก่ จัดจำนวนพนักงานแปรผันตามจำนวนผู้เข้ามาใช้งาน และจัดจำนวนพนักงานแปรผันกับจำนวนผู้เข้ามาใช้งาน จากการศึกษาสรุปได้ว่า การจัดการงานรักษาความสะอาดศูนย์การค้าจำเป็นต้องมีการวางแผนปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยชุดปฏิบัติงาน ตำแหน่งงาน ภาระงาน และช่วงเวลาปฏิบัติงานที่เหมาะสม โดยจัดให้มีการดำเนินงานทั้งช่วงเวลาที่สำคัญการค้าเปิดและปิดให้บริการเพื่อให้สภาพของอาคารมีความสะอาดตามระดับที่ต้องการ โดยจำเป็นต้องมีการประเมินผลเป็นประจำ เพื่อให้ศูนย์การค้ามีความสะอาดครบทุกพื้นที่และจุดทำความสะอาด

ธนโชติ ฤทัยธง (2558) การจัดการงานรักษาความสะอาด คอมมูนิตี้ มอลล์ มีแนวทางการดำเนินการใน 3 ส่วน ประกอบด้วย (ก) ส่วนของการวางแผน เกี่ยวข้องกับการกำหนดขอบเขตพื้นที่ปฏิบัติงานและแผนงานรักษาความสะอาด พบมีการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติงานตามลักษณะการใช้งานเป็น 4 พื้นที่ ได้แก่ พื้นที่โถงทางเดิน พื้นที่ห้องน้ำ พื้นที่รอบอาคาร และพื้นที่ลานจอดรถ โดยพบว่า ชนิดของพื้นผิว อุปกรณ์วัสดุประกอบอาคาร มีผลต่อการกำหนดแผนงานและรอบความถี่ในการปฏิบัติงาน แผนงานรักษาความสะอาดส่วนใหญ่เป็นงานประจำวันและงานประจำสัปดาห์ พบว่า พื้นที่โถงทางเดิน มีจำนวนความถี่ของแผนงานมากที่สุด (ข) ส่วนของการเตรียมการดำเนินงาน เกี่ยวข้องกับการจัดเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน พบว่า ลักษณะการใช้อาคารและพื้นที่งบประมาณ เงื่อนไขของสัญญาว่าจ้าง และความต้องการ มีผลต่อการกำหนดชุดปฏิบัติงาน พบมีการจัดชุดปฏิบัติรักษาความสะอาด 3 รูปแบบ ได้แก่ ชุดปฏิบัติงานประจำจุดพื้นที่ปฏิบัติงาน ชุดปฏิบัติงานหมุนเวียนจุดพื้นที่ปฏิบัติงาน และชุดปฏิบัติงานตามภาระงาน โดยพื้นที่ห้องน้ำมีการจัดชุดปฏิบัติงานประจำจุดพื้นที่ตลอดช่วงเวลา

ปีเตอร์ส และคณะ (Peters et al., 2018) วิจัย เรื่อง Keeping Hospitals Clean and Safe without Breaking the Bank; Summary of the Healthcare Cleaning Forum 2018 การรักษาความสะอาดในสภาพแวดล้อมของโรงพยาบาลเป็นเรื่องที่ซับซ้อน เนื่องจากมันขึ้นอยู่กับเชื้อโรคที่ปรากฏอยู่และผลิตภัณฑ์ที่ใช้เพื่อกำจัดมัน มีตัวแปรหลัก ๆ ในการทำความสะอาด ไม่ว่าจะเป็นการกำจัดฝุ่น หรือการทำความสะอาดและฆ่าเชื้อจุลินทรีย์ในระดับจุลินทรีย์ ปัจจัยเหล่านี้ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ หรือการแทรกแซงที่ใช้เทคนิคและอุปกรณ์ที่ใช้ในการประยุกต์ ประเภทพื้นผิว ระดับการปนเปื้อนในสภาพแวดล้อม และบุคลากรด้านสุขอนามัยที่ทำความสะอาด หากขาดของตัวใด ๆ ทั้งหมดเช่นนั้น การทำความสะอาดจะถูกกำหนดโดยจำกัด ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงวิธีการทำความสะอาดในโรงพยาบาลต้องนำเสนอผ่านกลยุทธ์หลาย ๆ รูปแบบที่ให้ความสำคัญกับตัวแปรเหล่านี้ สารทำความสะอาดที่ดีที่สุดในโลกก็ใช้ไม่ได้ถ้าไม่ได้ใช้ได้อย่างถูกต้อง และบุคลากรที่ได้รับการฝึกฝนอย่างดียิ่งก็ใช้ไม่ได้ถ้าผลิตภัณฑ์ที่พวกเขาใช้ไม่มีประสิทธิภาพต่อเชื้อโรคเฉพาะที่ต้องการถูกกำจัด หรือฆ่าทิ้ง

ซาร์ลา (Sarla, 2023) วิจัย เรื่อง Cleaning and Maintenance Services within a Hospital Setting: Environmental Support Services การจ้างเหมาบริการทำความสะอาดประกอบด้วยบริการทำความสะอาดภายในโรงพยาบาล โดยที่ผู้ว่าจ้างเป็นเจ้าของสถานที่ดูแลสุขภาพและการออกที่จ้างให้บริการนั้นได้รับการบริการจากผู้รับจ้าง หรือมอบหมายให้ผู้รับจ้างในการทำความสะอาด สังเกตได้ว่า การนอกรอบทำให้บรรลุจุดมุ่งหมายในเรื่องความสุขของพนักงาน เครื่องมือและอุปกรณ์หลักพัฒนาและบริการที่ดีขึ้น สำหรับผู้บริหารด้านสุขภาพการนอกรอบแสดงถึงการใช้อย่างมีประสิทธิภาพในการควบคุมต้นทุนการจัดการลดความซับซ้อนของการบริหารที่มีคุณภาพสูง

จากการศึกษาประเด็นการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นกล่าวอย่างสรุปได้ว่า การปฏิบัติงานดูแลทำความสะอาดพื้นที่ทำให้อาคารปราศจากสิ่งสกปรก เป็นส่วนหนึ่งของการบำรุงรักษาให้อาคารอยู่ในสภาพที่ดี ครอบคลุมการทำความสะอาดพื้นที่ภายในอาคาร โดยมีสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการปฏิบัติงานดูแลรักษาความสะอาด เพื่อให้การรักษาความสะอาดมีคุณภาพ ประกอบด้วยวิธี

ปฏิบัติที่เหมาะสม ขั้นตอนการทำงาน ตารางการทำงาน การจัดกำลังคนต่อพื้นที่ เครื่องมือ และอื่น ๆ ปฏิบัติงานการติดตามการปฏิบัติงานสถานที่ จัดเก็บอุปกรณ์เครื่องมือ และที่พัสดุปฏิบัติงาน จึงสามารถนำมาสรุปเป็นองค์ประกอบสำคัญของข้อกำหนดโครงการด้านบุคลากรในงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารได้ ดังนี้

- พื้นที่
- จำนวนผู้ปฏิบัติงาน
- เวลาปฏิบัติงาน
- งบประมาณ
- ตำแหน่งงาน / ภาระงาน
- วัสดุอุปกรณ์
- เงื่อนไขของสัญญาว่าจ้าง

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดกรณีศึกษา

เลือกโครงการอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐที่มีการจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคาร สถานที่ โดยการใช้รูปแบบวิธีการจัดการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) ประเภทการจัดหา จ้างทำของ/จ้างเหมาบริการ ผ่านระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ โดยทำการคัดเลือกตามเกณฑ์ที่ระบุในขอบเขตการศึกษารวมทั้งสิ้น 13 กรณีศึกษา ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 1

ตาราง 1 แสดงข้อมูลพื้นฐานโครงการกรณีศึกษา

โครงการ	ปีของสัญญา (พ.ศ.)	ราคากลาง (บาท)	พื้นที่ทั้งหมด (ตร.ม.)	จำนวนคนทั้งหมด (คน)
A	2566	1,925,000.00	9,610.97	22
B	2567	2,698,200.00	11,025.25	20
C	2566	16,232,790.00	116,952.20	93
D	2567	5,850,000.00	20,916.00	33
E	2566	3,600,000.00	ไม่ระบุ	16
F	2567	3,240,420.00	ไม่ระบุ	13
G	2567	24,418,800.00	69,497.80	111
H	2567	885,600.00	7,328.00	9
I	2567	4,276,800.00	15,676.00	27
J	2566	15,513,134.00	57,164.00	124
K	2567	6,869,300.80	58,580.04	63
L	2566	10,000,000.00	108,389.00	114
M	2567	1,117,200.00	6835.00	7

ที่มา: สรุปข้อมูลโดย ผู้วิจัย

รวบรวมข้อมูล

- ศึกษาเอกสารข้อกำหนดโครงการ (TOR) การจ้างเหมาบริการงานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ
- การสัมภาษณ์ฝ่ายที่เกี่ยวข้องหลักในโครงการกรณีศึกษา
 - กลุ่มที่ 1 ผู้ว่าจ้าง หมายถึง ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำข้อกำหนดโครงการ (TOR) โรงพยาบาลภาครัฐ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ อายุ 35-60 ปี เพศชาย-หญิง เป็นผู้ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำข้อกำหนดโครงการของโรงพยาบาลภาครัฐไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 13 ท่าน
 - กลุ่มที่ 2 ผู้รับจ้าง หมายถึง บริษัทผู้เข้าบริหารงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาด โดยมีเกณฑ์การพิจารณา คือ อายุ 35-60 ปี เพศชาย-หญิง มีประสบการณ์การบริหารงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีประสบการณ์การบริหารงานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดโรงพยาบาลภาครัฐไม่ต่ำกว่า 3 ปี จำนวน 5 ท่าน

วิเคราะห์ สรุปผล และอภิปรายผลการศึกษา

- วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลของ 13 กรณีศึกษา
 - วิเคราะห์รูปแบบวิธีการจัดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน
 - วิเคราะห์ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน วันในการปฏิบัติงาน
 - วิเคราะห์พื้นที่งานที่รับผิดชอบ (ตารางเมตร)
- สรุปผลและอภิปรายผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ

ผลการศึกษา

การศึกษาหลักการและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐพบว่า พื้นที่อาคาร (ตารางเมตร) เป็นปัจจัยหลักสำคัญในการกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ค่าจ้างค่าตอบแทน วัน และเวลาในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาของสัญญาจ้าง วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นที่มาของการกำหนดงบประมาณราคากลาง

จากการศึกษาข้อกำหนดโครงการกรณีศึกษา 13 กรณีศึกษาพบมี 3 รูปแบบ 1) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดมาก โดยระบุตำแหน่ง จำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ค่าจ้าง ชื่อพื้นที่ ขนาดพื้นที่รับผิดชอบ วัน เวลาปฏิบัติงานชัดเจนโดยแบ่งเป็นเข้า บ่าย ดึก จำนวนและคุณสมบัติวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ มาตรฐานการปฏิบัติงานตามแผนงานที่กำหนดชัดเจน มี 5 โครงการ 2) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดปานกลางโดยระบุจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน อาคารรับผิดชอบ แต่ไม่ระบุชื่อพื้นที่ วัน ปฏิบัติงาน มาตรฐานการปฏิบัติงาน วัสดุอุปกรณ์ จัดหาให้เพียงพอต่อการใช้งานโดยไม่ระบุจำนวนและคุณสมบัติ มี 3 โครงการ และ 3) ข้อกำหนดโครงการในระดับรายละเอียดน้อย โดยระบุเฉพาะจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน พื้นที่อาคารภาพรวม สำหรับปัจจัยอื่นกำหนดให้ผู้รับจ้างวางแผนการบริหารจัดการเอง มีจำนวน 5 โครงการ ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงข้อมูลหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาด

โครงการ	ระยะเวลาสัญญาจ้าง	ราคากลาง	พื้นที่ทั้งหมด (ตร.ม.)	พื้นที่ปฏิบัติงาน	จำนวนคนทั้งหมด	จำนวนคน/พื้นที่	วันในการปฏิบัติงาน	เวลาในการปฏิบัติงาน	วัสดุอุปกรณ์	ค่าจ้าง
A	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
B	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
C	✓	✓	✓	ไม่ระบุ	✓	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
D	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
E	✓	✓	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	✓	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
F	✓	✓	ไม่ระบุ	ไม่ระบุ	✓	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
G	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
H	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
I	✓	✓	✓	ไม่ระบุ	✓	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
J	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
K	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
L	ไม่ระบุ	✓	✓	ไม่ระบุ	✓	ไม่ระบุ	✓	✓	✓	ไม่ระบุ
M	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	ไม่ระบุ

ที่มา: สรุปข้อมูลโดย ผู้วิจัย

ระยะเวลาสัญญาจ้าง จากการวิเคราะห์ข้อมูลของ 13 กรณีศึกษาพบว่า ทั้ง 13 กรณีศึกษา มีการระบุระยะเวลาของสัญญาจ้างโดยสามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ 1 ระบุระยะเวลาสัญญาจ้าง 7 เดือน จำนวน 2 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 2 ระบุระยะเวลาสัญญาจ้าง 9 เดือน จำนวน 2 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 3 ระบุระยะเวลาสัญญาจ้าง 12 เดือนจำนวน 7 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 4 ไม่ระบุระยะเวลาสัญญาจ้าง จำนวน 2 กรณีศึกษา

ราคากลาง จากการวิเคราะห์ข้อมูลราคากลางของ 13 กรณีศึกษา พบว่า มี 4 กลุ่ม ลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ 1 ราคากลาง ต่ำกว่า 1,000,000 บาท จำนวน 1 โครงการ

กลุ่มที่ 2 ราคากลางตั้งแต่ 1,000,000-5,000,000 บาท จำนวน 6 โครงการ

กลุ่มที่ 3 ราคากลางตั้งแต่ 5,000,000-10,000,000 บาท จำนวน 3 โครงการ

กลุ่มที่ 4 ราคากลางตั้งแต่ 10,000,000 บาทขึ้นไป จำนวน 3 โครงการ

พื้นที่ จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นที่ของ 13 กรณีศึกษาพบว่า ทั้ง 13 กรณีศึกษามีขนาดพื้นที่ระบุในข้อกำหนดโครงการเป็นอาคารขนาดใหญ่พิเศษสามารถแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ 1 พื้นที่ต่ำกว่า 15,000 ตารางเมตร จำนวน 4 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 2 พื้นที่ 15,000-30,000 ตารางเมตร จำนวน 2 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 3 พื้นที่มากกว่า 30,000 ตารางเมตรจำนวน 5 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 4 ไม่ระบุพื้นที่ในข้อกำหนดโครงการ จำนวน 2 กรณีศึกษา

จากการศึกษาข้อกำหนดโครงการ (TOR) พบว่า มีเพียง 5 กรณีศึกษาที่มีการระบุข้อกำหนดโครงการได้ในระดับละเอียดมาก บางกรณีศึกษาไม่มีการระบุพื้นที่อาคาร (ตารางเมตร) ไม่ระบุจำนวนวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้เป็นปัจจัยหลักสำคัญในการกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ค่าจ้างค่าตอบแทน วัน และเวลาในการปฏิบัติงาน รายละเอียดดังกล่าวจึงเป็นที่มาของการกำหนดงบประมาณราคากลาง ทำให้ข้อกำหนดโครงการของหลาย ๆ กรณีศึกษาไม่ชัดเจน

การศึกษาวិธีการจัดการบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดในอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ ศึกษาจากเอกสารข้อกำหนดโครงการ สรุปได้ว่า ไม่ปรากฏข้อมูล หรือมีข้อมูลเพียงบางส่วนในด้านการจัดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงานเนื่องจากข้อกำหนดโครงการของกรณีศึกษาส่วนใหญ่มีการกำหนดรายละเอียดในข้อกำหนดโครงการที่ไม่ชัดเจน มีข้อบกพร่องข้อมูลที่จำเป็นต่อการเสนอโครงการให้มีประสิทธิภาพ โดยยังขาดข้อมูลสถานการณ์ วัตถุประสงค์ ความเฉพาะของการซื้อ หรือการจ้าง ขาดการชี้ชัดถึงลักษณะความชำนาญพิเศษที่จำเป็นในการรับจ้างดำเนินโครงการ จากการศึกษาคำหนดโครงการพบว่า มีการจัดรูปแบบในการปฏิบัติงาน วันในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

จากการวิเคราะห์รูปแบบในการจัดการปฏิบัติงานของ 13 กรณีศึกษาพบว่า มีการกำหนด 3 กลุ่ม ลักษณะดังนี้

กลุ่มที่ 1 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงานปฏิบัติงานทุกวัน ตั้งแต่เวลา 07.00-16.00 น. จำนวน 8 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 2 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน ผลัดที่ 1 เวลา 06.00-14.00 น. ผลัดที่ 2 เวลา 12.00-20.00 น.* โดยมีการส่งต่อเวร จำนวน 2 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 3 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน เวรเช้า เวลา 08.00-16.00 น. เวรบ่าย เวลา 16.00-24.00 น. เวรดึก เวลา 24.00-08.00 น. จำนวน 3 กรณีศึกษา

จากการศึกษาพบว่า มี 8 กรณีศึกษาได้มีการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน เวลา 07.00-16.00 น. ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวมีความไม่สอดคล้องกับอาคารประเภทโรงพยาบาล เพราะโรงพยาบาลเป็นสถานที่ให้บริการตลอด 24 ชั่วโมง เช่น ห้องฉุกเฉิน และเวรผู้ป่วยใน ดังนั้นการกำหนดรูปแบบในการจัดการปฏิบัติงานที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องมีการจัดแบบลักษณะผลัดเวร หรือ แบ่งเป็น เช้า บ่าย ดึก เนื่องจากเป็นอาคารประเภทโรงพยาบาล เพื่อเป็นไปตามมาตรฐาน Standard Operating Procedures (SOPs) for WASH in Health Care Facilities (HCFs) ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 3

ตาราง 3 แสดงรูปแบบในการปฏิบัติงาน

รายการ	กรณีศึกษา												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
รูปแบบการปฏิบัติงาน	S1	S1	S3	S1	S1	S1	S3	S1	S1	S2	S1	S2	S3

ที่มา: สรุปข้อมูลโดย ผู้วิจัย

S1 กลุ่มที่ 1 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงานปฏิบัติงานทุกวัน ตั้งแต่เวลา 07.00-16.00 น.

S2 กลุ่มที่ 2 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน ผลัดที่ 1 เวลา 06.00-14.00 น. ผลัดที่ 2 เวลา 12.00-20.00 น.* โดยมีการส่งต่อเวร

S3 กลุ่มที่ 3 เป็นการกำหนดเวลาปฏิบัติงาน เวรเช้า เวลา 08.00-16.00 น. เวรบ่าย เวลา 16.00-24.00 น. เวรดึก เวลา 24.00- 08.00 น.

จากการวิเคราะห์วันในการจัดการปฏิบัติงานของ 13 กรณีศึกษาพบว่า มีการกำหนด 2 กลุ่มลักษณะ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ปฏิบัติงานวันจันทร์ - ศุกร์ ทุกกรณีศึกษา

กลุ่มที่ 2.นอกเวลาราชการ มีการกำหนด 3 ลักษณะ ได้แก่

- วันหยุดราชการ ได้แก่ 3 กรณีศึกษา

- วันเสาร์ วันอาทิตย์ ได้แก่ 4 กรณีศึกษา
- วันหยุดนักขัตฤกษ์ ได้แก่ 6 กรณีศึกษา

จากการศึกษาพบว่า มีการกำหนดแบบ วันเสาร์ วันอาทิตย์ ได้แก่ 4 กรณีศึกษา วันหยุดนักขัตฤกษ์ ได้แก่ 6 กรณีศึกษา ซึ่งการกำหนดในลักษณะดังกล่าวมีความไม่สอดคล้องกับอาคารประเภทโรงพยาบาล เพราะโรงพยาบาลเป็นสถานที่ให้บริการตลอดทุกวัน ดังนั้นการกำหนดวันในการจัดการปฏิบัติงานที่เหมาะสมจึงจำเป็นต้องมีการกำหนดแบบวันหยุดราชการเพราะจะเป็นการครอบคลุมวันในการปฏิบัติงาน ตามที่ได้แสดงไว้ในตาราง 4

ตาราง 4 แสดงวันในการปฏิบัติงาน

รายการ	กรณีศึกษา												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
วันในการปฏิบัติงาน	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1	D1
	D2.1	D2.1	D2.2	D2.2	D2.1	D2.1	D2.2	D2.2	D2.1	-	D2.1	-	D2.2
				D2.3	D2.3		D2.3	D2.3			D2.2		

ที่มา: สรุปข้อมูลโดย ผู้วิจัย

- D1 ในเวลาราชการ วันจันทร์-ศุกร์
- D2 นอกเวลาราชการ
- D2.1 วันหยุดราชการ
- D2.2 วันเสาร์ วันอาทิตย์
- D2.3 วันหยุดนักขัตฤกษ์

จากการวิเคราะห์ชั่วโมงในการปฏิบัติงานของ 13 กรณีศึกษา พบว่า มีการกำหนด 3 กลุ่ม ลักษณะ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 ชั่วโมงการทำงาน/วัน น้อยกว่า หรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง จำนวน 6 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 2 ชั่วโมงการทำงาน/วัน เท่ากับ 9 ชั่วโมง จำนวน 5 กรณีศึกษา

กลุ่มที่ 3 ชั่วโมงในการทำงาน/วัน เท่ากับ 12 ชั่วโมง หรือ 12 ชั่วโมงขึ้นไป จำนวน 2 กรณีศึกษา *กำหนดให้ผู้รับจ้างวางแผนการบริหารจัดการเอง ตามที่ได้แสดงไว้ในตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงชั่วโมงในการปฏิบัติงาน

รายการ	กรณีศึกษา												
	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M
ชั่วโมงในการปฏิบัติงาน	H2	H2	H2	H2	H2	H1	H1	H1	H1	H3	H3	H1	H1

ที่มา: สรุปข้อมูลโดย ผู้วิจัย

- H1 ชั่วโมงในการทำงาน/วัน น้อยกว่า หรือเท่ากับ 8 ชั่วโมง
- H2 ชั่วโมงในการทำงาน/วัน เท่ากับ 9 ชั่วโมง
- H3 ชั่วโมงในการทำงาน/วัน เท่ากับ 12 ชั่วโมง หรือ 12 ชั่วโมงขึ้นไป

การศึกษาให้เข้าใจถึงการจัดบุคลากรผู้ปฏิบัติงานทำความสะอาดในอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐพบว่า ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ พื้นที่อาคาร พื้นที่ทั้งหมด (ตารางเมตร) พื้นที่ปฏิบัติงาน จำนวนผู้ปฏิบัติงาน/พื้นที่ เป็นปัจจัยหลักที่จะส่งผลต่อการจัดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน งบประมาณราคากลาง รูปแบบในการปฏิบัติงาน วันในการปฏิบัติงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน รวมถึงการกำหนดจำนวนวัสดุอุปกรณ์ คุณภาพวัสดุอุปกรณ์ ค่าจ้างค่าตอบแทน

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษา 13 กรณีศึกษาของโรงพยาบาลภาครัฐพบว่า ปัจจัยหลักสำคัญประกอบด้วย พื้นที่อาคาร พื้นที่ทั้งหมด (ตารางเมตร) พื้นที่ปฏิบัติงาน จำนวนผู้ปฏิบัติงาน / พื้นที่ที่รับผิดชอบ ซึ่งจะเป็นข้อกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของปีเตอร์ส และคณะ (Peters et al., 2018) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “Keeping Hospitals Clean and Safe without Breaking the Bank; Summary of the Healthcare Cleaning Forum 2018” จากการศึกษาคำหนดโครงการปัจจัยดังกล่าวมีข้อมูลเพียงบางส่วน ขาดข้อมูลที่เป็นปัจจัยสำคัญซึ่งเป็นจุดอ่อน แต่จำเป็นต่อการเสนอโครงการที่มีประสิทธิภาพ ขาดวัตถุประสงค์เฉพาะของการจัดซื้อจัดจ้างและการกำหนดขอบข่ายงานที่กว้างเกินไป ส่งผลให้มาตรฐานในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน ซึ่งเป็นปัญหาที่มาจากการขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการและปัจจัยในการวางแผนโครงการ ทำให้ไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนในการกำหนดจำนวนบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน ดังนั้นในการจัดทำข้อกำหนด (TOR) งานจ้างเหมาบริการทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการกำหนดปัจจัยดังกล่าวให้ครบถ้วนและสมบูรณ์ให้สอดคล้องกับ Standard Operating Procedures (SOPs) for WASH in Health Care Facilities (HCFs) เนื่องจากโรงพยาบาลมีพื้นที่หลายประเภท เช่น พื้นที่บริการทางการแพทย์ ห้องผ่าตัด หัตถการ รวมทั้งพื้นที่ส่วนกลางอื่น ๆ ซึ่งมีมาตรฐานความสะอาดในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป ผลที่ได้จากการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางให้ผู้รับผิดชอบการจัดทำข้อกำหนด (TOR) ให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ อันจะส่งผลต่อคุณภาพมาตรฐานตามเป้าหมายงานจ้างเหมาบริการงานทำความสะอาดของโรงพยาบาลภาครัฐ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซาร์ลา (Sarla, 2023) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “Cleaning and Maintenance Services within a Hospital Setting: Environmental Support Services”

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเป็นการวิเคราะห์งานทำความสะอาดอาคารประเภทโรงพยาบาลภาครัฐเท่านั้น และเป็นการสืบค้นเอกสารประกอบสัญญาข้อกำหนดการจ้างเหมาบริการงานทำความสะอาด ในการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาในอาคารประเภทโรงพยาบาลภาคเอกชน เพื่อเปรียบเทียบ และให้ได้ข้อมูลรูปแบบการจัดจ้างที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. กองการเจ้าหน้าที่. กลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและพัฒนาระบบงาน. (2560). *คู่มือการจ้างเหมาบริการ*.
<http://www.hinkhon.go.th/hinkhon/mainfile/5yrfbg8kt>
- กองบรรณาธิการนิตยสาร Builder. (2014). *การบริหารจัดการอาคารสถานที่ facility management*.
<https://www.buildernews.in.th/archdesign-cate/facility-management/9315>
- Sustainable Development Goal Move. (2565). *SDG vocab | 22 – labor-intensive – แรงงานเข้มข้น*. SDG Move.
<https://www.sdgmove.com/2021/06/24/sdg-vocab-22-labour-intensive/>
- ณิชา วิริยานนท์. (2557). *การจัดการงานรักษาความสะอาดศูนย์การค้า : ผลการศึกษา 5 กรณีศึกษาในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย ทองมา. (2565). *BFM 2122 การบริหารทรัพยากรอาคาร 1*.
https://elfit.ssr.ac.th/thongchai_th/pluginfile.php/27/block_html/content/EP2
- ธนโชติ ฤทัยธง. (2558). *การจัดการงานรักษาความสะอาด คอมมูนิตี้ มอลล์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์].
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บัณฑิต จุลาลัย และเสริชัย โชติพานิช. (2547). *การบริหารทรัพยากรธรรมชาติ*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พัทธนันท์ ชมภูวัง, ชนินทร์ วิชุลตา, อนิรุทธิ์ ผ่องแผ้ว, ศิริกัญญา ทำมารุ่งเรือง, และธนาญ ภัทรภาคย์. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงานทำความสะอาด บริษัท รักษาความปลอดภัย พีซีเอสและฟาสิลิตี้ เซอร์วิส เซส จำกัด. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(44), 328-337.
- ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. ๒๕๖๐. (2560, 23 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง หน้า 1-71.
- วิรุจน์ สมโสภณ. (2550). *แนวทางการวัดผลการปฏิบัติงานการบริหารทรัพยากรกายภาพ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. CUIR. <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/32531>
- ศรีสุตา โพธิ์สว่าง. (2556). *ผลการพัฒนาระบบงานดูแลรักษาความสะอาด (CQI)*.
<https://sriwilaihos.moph.go.th/home/images/stories/HA/3cqi.pdf>
- สาคร สุขศรีวงศ์. (2550). *การจัดการจากมุมมองนักบริหาร*. จี พี ไชเบอร์พริ้นท์.
- เสริชัย โชติพานิช. (2541). *การบริหารจัดการทรัพยากรอาคารสถานที่*. *วารสารสถาปัตยกรรมของสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ (อาษา)*, 3(41), 50-60.
- เสริชัย โชติพานิช. (2553). *การบริหารทรัพยากรกายภาพ : หลักการและทฤษฎี*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cotts, D. G., Roper, K. O., & Payant, R. P. (2009). *The Facility management handbook* (3rd ed.). American Management Association.
- Keeling, B. L., & Kallaus, N. F. (1996). *Administrative office management* (11th ed.). South-Western Education.
- Millet, J. D. (1954). *Management in the public service: The quest for effective performance*. McGraw-Hill.
- Peters, A., Otter, J., Moldovan, A., Parneix, P., Voss, A., & Pittet, D. (2018). Keeping hospitals clean and safe without breaking the bank; summary of the Healthcare Cleaning Forum 2018. *Antimicrobial Resistance and Infection Control*, 7(132), 3. <https://doi.org/10.1186/s13756-018-0420-3>

Sarla, G. S. (2023). Cleaning and maintenance services within a hospital setting: Environmental support services. *Research & Reviews: A Journal of Toxicology*, 13(3), 1-3.

<https://doi.org/10.37591/rrjot.v13i3.3360>

SNV Nepal. (2021). *Standard operating procedures (SOPs) for WASH in schools*.

<https://a.storyblok.com/f/191310/5a45ea4553/2021-nepal-sops-wash-in-schools-snv.pdf>

Thongchom, J. (2017). *Vocabulary about evaluation*. <http://www.gotoknow.or>